

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1940 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets memorial med förslag till ändrad lydelse av §§ 23, 38 mom. 1 och 50 riksdagsordningen.

Riksdagen antog år 1937 såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling följande av konstitutionsutskottet (memorial nr 23) framlagda

Förslag

till

ändrad lydelse av §§ 23 och 50 riksdagsordningen.

§ 23.

1. Ledamot av riksdagen äger av statsmedel åtnjuta arvode och reseersättning under de villkor och i enlighet med de särskilda föreskrifter, som meddelas i en av Konungen och riksdagen samfällt beslutad stadga om ersättnings utgående för riksdagsmannaupdragets fullgörande.

2. För lagtima riksdag, som ej enligt § 5 upplöses, innan den varit fyra månader tillsammans, så ock för sådant senare sammanträde av lagtima riksdag, som i § 5 avses, utgår till ledamot av riksdagen fast arvode, beräknat för hela den tid riksdagen är samlad.

Vid urtima riksdag utgår till ledamot av riksdagen för den tid riksdagen är samlad arvode med ett belopp motsvarande, för månad räknat, en fjärdedel av det för lagtima riksdag utgående arvodet, dock högst med nämnda arvodes hela belopp.

§ 50.

Val av — — — sina befattningar.

Inträffar ledighet — — — nämndens sammanträden.

Konungen sammankallar — — — förordnar Konungen.

Skulle minst — — — nämnden sammankallad.

Ledamot av nämnden åtnjute ej någon ersättning under den tid riksdagen är samlad. För inställelse vid sammanträde, då riksdagen ej är samlad, utgår ersättning enligt de för urtima riksdag bestämda grunder.

Till stöd för en grundlagsändring i ämnet hade inom konstitutionsutskottet anförts nedanstående av utskottet gillade synpunkter:

»I främmande rätt regleras i allmänhet icke parlamentsledamöternas rätt till arvode och reseersättning i författningar av grundlags natur. Så är icke ens fallet med den finska riksdagsordningen med dess av historiska förhål-

landen betingade i övrigt detaljerade regler om riksdagen och dess arbetsformer. Enligt denna riksdagsordning skall riksdagsman visserligen av statsmedel åtnjuta arvode och reseersättning, men de närmare bestämmelserna härom meddelas i lag.

Syftemålet med den uttömmande reglering av detta ämne, som skedde i 1866 års svenska riksdagsordning, var i första hand att förläna bestämmelserna härom en större stabilitet än om de fastställdes på annat sätt. Detta har likvisst icke hindrat genomförandet av grundlagsändringar åren 1891, 1909, 1914, 1918 och 1921 samt senast år 1933. Denna sist genomförda grundlagsändring föranleddes av en kungl. proposition till 1932 års riksdag och motiverades av konstitutionsutskottet närmast med en hänvisning till de personliga uppoffringar och inskränkningar av varjehandas slag som det då rådande ekonomiska och statsfinansiella läget krävde av alla medborgare. De år 1933 genomförda grundlagsbestämmelserna om arvode och reseersättning åt riksdagsman kompletteras emellertid, i motsats till vad som förut varit fallet, genom föreskrifter i en av Konungen och riksdagen samfällt beslutad stadga om ersättnings utgående för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, angivande de villkor under vilka och innehållande de särskilda föreskrifter i enlighet med vilka arvode och reseersättning skola utgå. Såsom skäl för utbrytningen av dessa bestämmelser ur grundlag anfördes, att ett grundlagsstadgande i förevarande ämne icke lämpligen kunde göras allt för detaljerat.

Härmed var emellertid första steget taget till ett utbrytande ur grundlagen även av bestämmelserna om arvodets storlek och om antalet fria resor för riksdagsmän. Vissa betydande fördelar skulle erhållas, om ytterligare ett steg toges i samma riktning, så att grundlagen framdeles endast fastslog riksdagsmännens rätt till arvode och reseersättning utan att närmare ange denna rätts innehåll. Väsentligen förändrade ekonomiska förhållanden kunna nämligen, såsom erfarenheten redan tidigare visat, inträffa under en andrakammarperiod, så att riksdagsmannaarvodets storlek kan behöva jämkas på ett snabbare sätt än vad som för närvarande är möjligt. Det behöver därför icke befaras att utbrytandet ur grundlag av de ifrågakommande bestämmelserna skulle medföra, att dessa regler förlorade den stabilitet, som de inom vissa gränser böra äga. Tillräckliga garantier häremot torde ligga såväl däri, att stadgan om ersättnings utgående för riksdagsmannauppsdragets fullgörande beslutas samfällt av Konungen och riksdagens båda kamrar, som däri, att den förevarande frågans natur torde göra riksdagen obenägen att besluta ändringar i densamma, såvida ej särskilda omständigheter göra en ändring behöfvlig.»

Enligt det berörda, vilande grundlagsförslaget skall vid lagtima riksdag till riksdagsman utgå »fast arvode, beräknat för hela den tid riksdagen är samlad». Den formulering som texten erhållit leder emellertid till att riksdagsman icke kan erhålla någon särskild ersättning för det under utomordentliga förhållanden — sådana som de nuvarande — tänkbara fallet, att riksdagen efter avslutat arbete likvisst icke formligen upplöses (alltså »förpuppas») och därefter ånyo kallas till arbete. Med hänsyn härtill kan en regering i ett exceptionellt läge enbart för att bereda riksdagsmännen arvode tänkas se sig föranlåten vidtaga den eljest obehöfvliga åtgärden att upplösa en lagtima riksdag och sammankalla en urtima. Det vilande grundlagsförslaget äger därför icke i full utsträckning den elasticitet, som vid dess utarbetande främst åsyftades och som med hänsyn till skif-

lande förhållanden får anses önskvärd. Utskottet har för den skull funnit sig böra upprätta och för riksdagen framlägga ett nytt förslag till grundlagsbestämmelser i förevarande ämne.

Enligt utskottets mening bör i § 23 riksdagsordningen endast fastslås, att riksdagsman har rätt till arvode och reseersättning och att de närmare bestämmelserna härom meddelas i en av Konungen och riksdagen samfällt beslutad stadga. Denna stadga bör med hänsyn härtill i § 38 mom. 1 riksdagsordningen erhålla den förkortade benämningen stadga om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande. Vidare synes i samband härmed bestämmelsen i § 50 riksdagsordningen sista stycket om ersättning till utrikesnämndens ledamöter lämpligen böra uteslutas ur grundlag och överföras till berörda stadga.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet, med begagnande av sin initiativrätt jämlikt § 38 mom. 1 riksdagsordningen, hemställa,

att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av §§ 23, 38 mom. 1 och 50 riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 23.

1. Ledamot av riksdagen äger av statsmedel åtnjuta arvode och reseersättning *under de villkor och i enlighet med de särskilda föreskrifter, som meddelas i en av Konungen och riksdagen samfällt beslutad stadga om ersättnings utgående för riksdagsmannaupdragets fullgörande.*

2. För lagtima riksdag, som ej enligt § 5 upplöses, innan den varit fyra månader tillsammans, så ock för sådant senare sammanträde av lagtima riksdag, som i § 5 avses, utgår till ledamot av riksdagen, som är bosatt å ort där riksdagen hålles, arvode med tre tusen kronor samt till annan riksdagens ledamot arvode med fyra tusen kronor.

Vid urtima riksdag utgår till ledamot av riksdagen för den tid riksdagen är samlad arvode med ett belopp

§ 23.

Ledamot av riksdagen äger av statsmedel åtnjuta arvode och reseersättning. *Närmare bestämmelser härom meddelas i en av Konungen och riksdagen samfällt beslutad stadga.*

(Nuvarande lydelse.)

motsvarande, för månad räknat, en fjärdedel av det för lagtima riksdag utgående arvodet, dock högst med nämnda arvodes hela belopp.

3. Ledamot av riksdagen åtnjuter ersättning för resa till och från riksdagen. Besöker ledamot under lagtima riksdag efter beviljad ledighet hemorten, äger han jämväl undfå ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för fem resor fram och åter.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar, lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, vallagen, stadgan om *ersättnings utgående* för riksdagsmannauppdragets fullgörande, stadgan om val av talmän och vice talmän i riksdagens kamrar, stadgan om val till riksdagens utskott ävensom de reglementariska föreskrifter, vilka riksdagen jämlikt § 78 äger fastställa, samt att hos riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande över de från kamrarna till utskottet hänvisade frågor rörande grundlagarna samt ovan omförmälda lagar, stadgar och föreskrifter.

§ 50.

Val av — — — sina befattningar.
Inträffar ledighet — — — nämndens sammanträden.
Konungen sammankallar — — — förordnar Konungen.
Skulle minst — — — nämnden sammankallad.

(Föreslagen lydelse.)

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar, lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, vallagen, stadgan om *ersättning* för riksdagsmannauppdragets fullgörande, stadgan om val av talmän och vice talmän i riksdagens kamrar, stadgan om val till riksdagens utskott ävensom de reglementariska föreskrifter, vilka riksdagen jämlikt § 78 äger fastställa, samt att hos riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande över de från kamrarna till utskottet hänvisade frågor rörande grundlagarna samt ovan omförmälda lagar, stadgar och föreskrifter.

§ 50.

Val av — — — sina befattningar.
Inträffar ledighet — — — nämndens sammanträden.
Konungen sammankallar — — — förordnar Konungen.
Skulle minst — — — nämnden sammankallad.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

Ledamot av nämnden åtnjute ej någon ersättning under den tid riksdagen är samlad. För inställelse vid sammanträde, då riksdagen ej är samlad, utgår ersättning enligt de i § 23 för urtima riksdag bestämda grunder.

Stockholm den 26 april 1940.

På konstitutionsutskottets vägnar:

GUSTAF ADOLF BJÖRKMAN.

Närvarande: Herrar *Gustaf Adolf Björkman, Oscar Gottfrid Karlsson*, Per Andersson*, Herlitz, Källman*, Björck*, Thulin, Hagström*, Karl August Johanson, Nils Andersson, Andersson i Igelboda*, Lindskog, Andersson i Ovanmyra*, Mossesson, Eriksson i Toftered, Nilsson i Göteborg*, Hällgren*, Nolin*, Fält och Sundström i Skövde*.*

* Ej närvarande vid justeringen.